

شرکت‌های سهامی عام و خاص پیچیدگی‌ها و چالش‌ها

ارکان اصلی شرکت‌های سهامی
(تشکیل شرکت، مجامع عمومی، هیأت مدیره و بازرسان)

تألیف: صدیقه نعیمیان

سرشناسه	: نعیمیان، صدیقه، ۱۳۳۹
عنوان و نام پدیدآور	: شرکت‌های سهامی عام و خاص پیچیدگی‌ها و چالش‌ها... / تألیف صدیقه نعیمیان
مشخصات نشر	: تهران: نشر کشاورز، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۷۷۴-۰۰-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: شرکت‌های سهامی -- ایران
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ لش ۶/ن ۱۰۵۰/ KMH۱
رده‌بندی دیویی	: ۳۴۷/۵۵۰-۶۶۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۱۸۰۴۹۰

تهران: خیابان خارک، خیابان شهید هاشمی‌فر، پلاک ۵، طبقه همکف، شماره ۲، تلفن: ۶۶۷۰۰۴۵۲	
عنوان کتاب:	شرکت‌های سهامی عام و خاص پیچیدگی‌ها و چالش‌ها
مؤلف:	صدیقه نعیمیان
ناشر:	نشر کشاورز
چاپ اول:	۱۳۹۳
تیراژ:	۲۰۰۰ نسخه
چاپ:	چاپخانه شریف
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۷۷۷۴-۰۰-۷
قیمت:	۹۰۰۰ تومان

فهرست

پیش‌گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳

فصل اول: شرکت‌های سهامی عام و خاص

۱- تعریف.....	۱۷
۲- مسئولیت صاحبان سهام.....	۱۸
۳- شرکت‌های سهامی تجاری.....	۱۹
۴- حداقل تعداد سهام‌داران برای تشکیل شرکت‌ها.....	۱۹
۵- وجه تمایز شرکت‌های سهامی عام و خاص.....	۲۰
۶- طرح اعلامیه پذیرهنویسی.....	۲۱
۷- حداقل و حداکثر سهام.....	۲۴
۸- ذکر شماره و حساب بانکی.....	۲۵
۹- مجوز نشر اعلامیه پذیرهنویسی.....	۲۵
۱۰- انتخاب روزنامه کثیرالانتشار و نشر آگهی دعوت.....	۲۶
۱۱- تشریفات ثبت شرکت.....	۲۸

فصل دوم: سهام

۱- تعریف.....	۳۳
۲- تعریف ورقه سهم.....	۳۴
۳- سهام بی‌نام و بانام.....	۳۵
۴- ویژگی‌های سهام بی‌نام.....	۳۵

۶ شرکت‌های سهامی عام و خاص ...

- ۵- فقدان برگه سهام ۳۶
- ۶- فقدان برگه سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ۳۷
- ۷- لزوم پرداخت مابقی مبلغ سهام ۳۷
- ۸- کاهش اجباری سرمایه ۳۸
- ۹- نحوه مطالبه مابقی مبلغ اسمی سهام ۳۹
- ۱۰- ضمانت اجرای عدم پرداخت مابقی مبلغ اسمی سهام ۴۲
- ۱۱- انتقال سهام بی‌نام و مراحل آن ۴۳
- ۱۲- انتقال سهام بانام و مراحل آن ۴۴
- ۱۳- روش اجرایی انتقال سهام ۴۶
- الف - ملاحظه اساسنامه شرکت در چگونگی انتقال سهام ۴۶
- ب - تنظیم قرارداد و حلج حقوق سهام به‌صورت عادی ۴۶

فصل سوم: سهام ممتاز

- ۱- تعریف ۵۱
- ۲- ضرورت عدم تناقض امتیازات با موازین قانونی و اساسنامه ۵۲
- ۳- ضرورت ذکر جزییات سهام ممتاز در اساسنامه و اظهارنامه شرکت ۵۲
- ۴- ویژگی انتقال سهام ممتاز ۵۴
- ۵- تبدیل سهام ۵۵

فصل چهارم: مجامع عمومی

- تعریف مجامع عمومی ۵۷
- الف - مجمع عمومی مؤسس ۵۸
- ۱- تعریف ۵۸
- ۲- مراجع نظارتی ۶۰
- ۳- شرایط دعوت و حد نصاب حضور ۶۱
- ۴- تفاوت اکثریت مطلق و نسبی ۶۴
- ۵- شرایط تصویب آورده‌های غیرنقدی و مزایای مؤسسان ۶۵
- ب - مجمع عمومی فوق‌العاده ۶۶
- ۱- تعریف ۶۶
- ۲- رسمیت مجمع عمومی فوق‌العاده ۶۷

فهرست ۷

- ج - مجمع عمومی عادی سالیانه ۶۹
- ۱- تعریف و شرایط برگزاری مجمع عمومی عادی ۶۹
- ۲- اعتبار تصمیمات در مجمع عمومی عادی ۷۱
- ۳- شیوه محاسبه آرا در انتخابات هیأت مدیره و بازرسان قانونی ۷۲
- ۴- نحوه شمارش آرا ۷۵
- ۵- مواعد برگزاری مجمع عمومی عادی ۷۵
- ۶- ضرورت گزارش بازرسان قانونی ۷۵
- ۷- احراز و تقسیم سود سهام ۷۶
- ۸- چگونگی دعوت مجمع عمومی عادی ۷۷
- ۹- چگونگی تغییر تابعیت شرکت ۷۹
- ۱۰- دعوت مجمع عمومی از طریق فوق العاده ۸۰
- ۱۱- تشریفات دعوت ۸۳
- ۱۲- مقدمات ورود به جلسه مجمع عمومی ۸۵
- ۱۳- وکالت و نمایندگی در جلسه مجمع عمومی ۸۷
- ۱۴- شیوه اداره جلسه مجمع عمومی ۸۹
- ۱۵- اعلام تنفس ۹۱
- ۱۶- امضا و ثبت صورت جلسات مجمع عمومی ۹۲

فصل پنجم: هیأت مدیره

- ۱- تعریف ۹۵
- ۲- انتخاب اعضای هیأت مدیره از بین سهام داران ۹۶
- ۳- تعداد اعضای هیأت مدیره و چگونگی تغییر و یا عزل آنها ۹۷
- ۴- انتخاب شخص حقوقی به عنوان عضو هیأت مدیره ۹۸
- ۵- حقوق و مزایای اعضای هیأت مدیره ۱۰۰
- ۶- شرایط عضویت در هیأت مدیره ۱۰۱
- ۷- نحوه تکمیل اعضای هیأت مدیره ۱۰۳
- ۸- استعفای اعضای هیأت مدیره ۱۰۵
- ۹- سهام وثیقه برای تضمین تقصیر مدیران ۱۰۵
- ۱۰- وظیفه بازرسان قانونی در برابر سهام وثیقه ۱۰۷

۸ ♦ شرکت‌های سهامی عام و خاص ...

- ۱۱- اصول سودآوری در تجارت و اختیارات مدیران..... ۱۰۹
- ۱۲- انتخاب رئیس و نایب رئیس هیأت مدیره..... ۱۱۰
- ۱۳- دعوت و تشکیل جلسات هیأت مدیره..... ۱۱۲
- ۱۴- تنظیم صورت جلسات هیأت مدیره..... ۱۱۳
- ۱۵- سخنگو و نماینده شرکت..... ۱۱۴
- ۱۶- چگونگی انتخاب و اختیارات مدیرعامل..... ۱۱۵
- ۱۷- معاملات موضوع ماده ۱۲۹..... ۱۱۹
- ۱۸- چگونگی ابطال معاملات تصویب نشده..... ۱۲۲
- ۱۹- عضو موظف و غیرموظف هیأت مدیره..... ۱۲۵
- ۲۰- پاداش هیأت مدیره..... ۱۲۶
- ۲۱- مدت مدیریت مدیران..... ۱۲۸
- ۲۲- تهیه گزارش‌های مالی و تنظیم صورت دارایی..... ۱۲۹
- ۲۳- چگونگی اطلاع سهام‌داران از گزارش‌های مالی..... ۱۳۲
- ۲۴- میزان پس‌انداز و اندوختن شرکت..... ۱۳۴
- ۲۵- میزان سود خالص و قابل تقسیم..... ۱۳۵
- ۲۶- نحوه و زمان پرداخت سود سهام..... ۱۳۷
- ۲۷- وظایف هیأت مدیره در برابر ضرر و زیان شرکت..... ۱۳۸
- ۲۶- حدود مسئولیت مدیران..... ۱۴۱

فصل ششم: بازرسان

- ۱- تعریف..... ۱۴۳
- ۲- چگونگی انتخاب بازرس قانونی و تعداد آنها..... ۱۴۴
- ۳- شرایط سلبی بازرس قانونی..... ۱۴۶
- ۴- وظایف ذاتی بازرس قانونی..... ۱۴۸
- ۵- تعیین حق الزحمه بازرس قانونی..... ۱۵۲
- ۶- مشخصات و صلاحیت بازرسان قانونی..... ۱۵۲
- ۷- چگونگی انتخاب حسابرس از میان حسابداران رسمی..... ۱۵۴
- پایان سخن..... ۱۵۶

پیش‌گفتار

کسب و کار و خرید و فروش از جنبه‌ها و جلوه‌های مهم زندگی اجتماعی است. هر اندازه روابط اقتصادی انسان‌ها پیچیده‌تر شود مسائل مربوط به خرید و فروش هم از این پیچیدگی تبعیت خواهد کرد. بر همین مبنا از روزگار مبادله کالا با کالا به عصر تجارت الکترونیک رسیده است، مبادلات کالا به کالا به تدریج و بر پایه نیاز به نقدی و سپس به معاملات برواتی و تبادل چک و سفته تبدیل شده و اینک جای خود را به انتقال «کارت به کارت» و خرید و فروش بین‌المللی بر مبنای LC داده است.

تشکیل شرکت به مفهوم تجمع پول و سرمایه یک گروه برای انجام معاملات و اقداماتی که آحاد گروه - از نظر توان مالی - قادر به انجام آن نیستند، حاصل تکامل دیدگاه‌های اقتصادی و مالی انسان‌هاست.

به وجود آمدن شرکت‌های مدنی یعنی «مزج اختیاری اموال» آغازگر روندی بوده که تأسیس شرکت‌های تجاری را با شخصیت مستقل و جدا از شخصیت حقیقی شرکا در پی داشته است.

تدوین و تصویب قانون تجارت در ایران در سال ۱۳۱۱ در جوار اقدامات تقنینی دیگر به‌ویژه تصویب قوانین مدنی، ثبت اسناد و املاک، آیین دادرسی کیفری، مجازات عمومی و آیین دادرسی مدنی اقدام مهمی بود در جهت پیوستن ایران به جامعه جهانی و رها شدن از قیود و اشکالاتی که از فقدان قوانین مدون و نظام قضایی منظم ناشی می‌شد.

انواع شرکت‌های تجاری که در مباحث هفت‌گانه فصل اول از باب سوم قانون تجارت برشمرده و تشریح شده مشتمل بر پاره‌ای از شرکت‌هاست که امروزه از آنها کمتر اثری دیده می‌شود مانند شرکت‌های تضامنی، مختلط غیرسهامی، مختلط سهامی و شرکت نسبی. در عالم واقع امروزه فقط با شرکت‌های تعاونی، سهامی و با مسئولیت محدود مواجه هستیم.

نظر به تحول روابط تجاری در جهان و اینکه قانون تجارت ایران در قسمت مربوط به شرکت‌های سهامی با جریان‌های اقتصادی و مالی روز هماهنگ نبود، قانون اصلاح موادی از قانون تجارت - که به حق به «قانون شرکت‌های سهامی» معروف شد - در سال ۱۳۴۷ به تصویب رسید و برای نخستین بار مبحث شرکت‌های سهامی عام و خاص مطرح شد.

پیش از تصویب قانون ۱۳۴۷ تحولات اقتصادی ناشی از حرکت به سوی صنعتی شدن در ایران آغاز شده بود و این حرکت تجمیع سرمایه‌های اندک را برای اجرای طرح‌های بزرگ می‌طلبید. قانون شرکت‌های سهامی چنین فرآیندی را تسهیل و در عین حال در مورد این شرکت‌ها مسائلی را مطرح کرد که پیش از آن سابقه نداشت.

به یاد دارم که مرحوم دکتر تقری استاد حقوق تجارت در دانشکده حقوق دانشگاه تهران بر مبنای پیش‌نویس قانون اصلاحی ۱۳۴۷ (که هنوز تصویب نشده بود) از «طبع منقول سهام» سخن می‌گفت و مرحوم دکتر اوصیا بحث پیچیده ادغام شرکت‌ها و اوصاف شرکت مدغم و مدغم را بیان می‌کرد. حاصل اینکه با تصویب قانون شرکت‌های سهامی روش‌ها و معضلات و دعاوی جدیدی مطرح شد که در بررسی و حل و فصل آنها امور تخصصی و کنکاش‌های ویژه در این زمینه ضروری و اجتناب‌ناپذیر بود.

برخی از همکاران ما با شرکت‌های سهامی عام و خاص برخورد‌های اتفاقی داشته و دارند. یعنی حسب مورد در صورت مراجعه فردی برای ثبت شرکتی از این نوع، در حد ثبت شرکت درگیر قضیه می‌شدند و احياناً در ثبت تغییرات بعدی آن نیز دخالت می‌کردند. اما کمتر کسی به مقوله شرکت‌های سهامی به عنوان موضوعی برای مطالعه و بررسی نظری و عملی همه‌جانبه توجه داشته است.

همکار گرامی سرکار خانم صدیقه نعیمی‌ان با سابقه وکالت نسبتاً طولانی، از ابتدای کار، در زمینه امور شرکت‌ها نیز به‌طور تخصصی فعالیت داشته و مطالعات نظری را با کار عملی و میدانی توأمان انجام داده‌اند.

البته افرادی هستند که در حیطه نظر و عمل در برخی از رشته‌های حقوق فعالیت دارند و مآلاً صاحب‌نظرند اما در نوشتن و انتقال اطلاعات و تجربیات خود یا کاهلند یا ممسک که همین از آفات عمده گسترش و تعمیق دانش حقوق (و سایر علوم) در کشور ماست.

همکار محترم و سخت‌کوش سرکار خانم نعیمیان خوشبختانه در زمرة این افراد نبوده و به‌رغم درگیرهای فراوان شغلی و حرفه‌ای با نگرارش این کتاب و انتقال اطلاعات خود در آن این وظیفه را به ثمر رسانده‌اند. کتاب حاضر قلیل‌الحجم و کثیرالمنفعت است که با مطالعه آن و منطبق کردن مطالب با مواد قانون شرکت‌های سهامی افق‌های جدید و روشنی پیش روی خواننده گشوده خواهد شد. افق‌هایی که دست یافتن به آنها صرفاً با سال‌ها مطالعه، ممارست، پی‌گیری و بحث و فحص، شاید، ممکن شود.

برای مؤلف محترم آرزوی موفقیت و توفیق خدمت بیشتر را دارم.

بهمن کشاورز